

دانشت
فهای

وجه تسمیه
و پیشینه تاریخی
استان های ایران
سعید غیاثی ندوشن

WWW.ketab.ir

سرشناسه: غیاثی ندوشن، سعید - ۱۳۶۰ -
 عنوان و نام پدیدآور: دانستنی‌های ایران؛ وجه تسمیه و پیشینه تاریخی استان‌های ایران / مؤلف سعید غیاثی ندوشن.
 مشخصات نشر: تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، معاونت فرهنگی و اجتماعی، دفتر برنامه ریزی
 اجتماعی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۸.
 مشخصات ظاهری: ۷۵ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۳۳۰-۲-۴
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 موضوع: شهرها و شهرستان‌ها - ایران - تاریخ
 شماره افزوده: ایران، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دفتر برنامه ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی
 رده بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۹۷۸/۴۹۵۶/DSR
 رده بندی دیویی: ۹۱۵/۵۰۰۳
 شماره کتابشناسی ملی: ۱۸۷۱۳۵۳

دانستنی‌های ایران (وجه تسمیه و پیشینه تاریخی استان‌های ایران)

پدیدآور: سعید غیاثی ندوشن

ناظر علمی: جواد علیپور

ناشر: دفتر مطالعات فرهنگی و برنامه‌ریزی اجتماعی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

ویراستار ادبی: طاهره کریمی

مدیر هنری: حسین براتی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۰

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۳۳۰-۲-۴

این کتاب جهت استفاده مسئولان و فعالان فرهنگی دانشگاهها
 و مؤسسات آموزش عالی کنور بوده و رایگان می‌باشد

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۶	پیشگفتار
۱۱	آذربایجان شرقی و غربی
۱۵	اردبیل
۱۷	اصفهان
۲۱	ایلام
۲۳	بوشهر
۲۶	تهران
۲۹	چهارمحال و بختیاری
۳۲	خراسان (خراسان شمالی، رضوی و جنوبی)
۳۷	خوزستان
۴۱	زنجان
۴۵	سمنان
۴۹	سیستان و بلوچستان
۵۲	فارس

۵۶	قزوین
۶۰	قم
۶۵	کردستان
۶۷	کرمان
۶۸	کرمانشاه
۷۰	کهگیلویه و بویراحمد
۷۱	گلستان
۷۶	گیلان
۷۸	لرستان
۸۰	مازندران
۸۲	مرکزی
۸۴	هرمزگان
۸۷	همدان
۸۹	یزد
۹۵	منابع

پیشگفتار

اگر مردمی را که در یک قلمرو سیاسی مشخص زندگی می‌کنند یک ملت به حساب آوریم، هویت ملی عبارت از احساس تعلق و تعهد اعضای آن جامعه به نمادهای فرهنگی و ملی شامل هنجارها، ارزشها، زبان، دین، ادبیات و تاریخ است که موجب تمایز آن از دیگر جوامع و در عین حال موجد انسجام و همبستگی اجتماع بزرگ ملی می‌گردد. در دنیای معاصر کشور یا دولت - ملت مهمترین واحد سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌باشد و مهمترین وجه هویت جمعی افراد نیز به واسطه همین واحد و در داخل آن شکل می‌گیرد. هویت ملی همچون مفهوم فرهنگ، جامعه و ملت دارای خصلتی زمانی و فرانسلی است. یعنی تداوم زمانی و نسلی دارد. از یک سو ریشه در گذشته مشترک و از سوی دیگر رو به آینده مشترک دارد. آن بخش که مربوط به گذشته مشترک است، میراث مادی و معنوی است که از نسل‌های پیشین به جا مانده است. اسطوره‌ها، شخصیت‌ها و حوادث تاریخی در زمره میراث معنوی محسوب می‌شوند که خاطرات جمعی و عشق و نفرت‌های مشترک یک ملت را به وجود آورده و سبب استمرار و تداوم هویت ملی می‌گردد. سرزمین مشترک و جغرافیا نیز میراث تاریخی مشترک است که تاثیر هویت بخش عمیقی دارد. آینده مشترک نیز عبارت از سرنوشت مشترکی است که یک ملت انتظار آن را می‌کشد و موجب استمرار هویت ملی آنان می‌گردد.

در همین راستا، میزان اولویت و ارجحیت هویت ملی برای هر فرد تابعی از کم و کیف

و درجه ای از تعلق و وابستگی است که وی به کشور و میهن خود دارد. بدین معنا که هر قدر عضویت فرد در واحد ملی خود ریشه دارتر و عمیق تر باشد و با تعهد و تعلق بیشتری همراه گردد، هویت ملی او در مقایسه با سایر اجتماعی که در آن عضویت دارد، اعم از گروهها و اجتماعات فروملی و یا فراملی، از عمق، برجستگی و اهمیت بیشتری برخوردار خواهد بود. در حقیقت، رابطه میان افراد و جامعه رابطه ای دو سویه می باشد؛ از یک سو افراد با اخذ عناصر فرهنگی افتخار و هویت کسب کرده و در مسیر تعالی فردی قدم برمی دارند و از سوی دیگر خود با غنی تر ساختن فرهنگ و جامعه و افزودن بر ثروتهای مادی و معنوی آن، مسیر تکامل و تعالی جمعی جامعه را فراهم می سازند.

عامل کلیدی توضیح دهنده این ارتباط دوسویه، معرفت و شناخت است. هر قدر اعضای جامعه شناخت بیشتری نسبت به عناصر فرهنگی، ارزشها، آداب و رسوم، آیینها، ظرفیتهای و ... جامعه خود داشته باشند، هم خودشان در طی مسیر تعالی موفق تر خواهند بود و هم احساس دلبستگی و تعلق بیشتری به جامعه و سرنوشت آن داشته و منشأ خدمات بیشتری برای آن خواهند شد. همچنین شناخت بهتر و بیشتر جامعه، ابزارهای مؤثری را در اختیار مسئولان و افراد قرار می دهد تا تصمیمات متناسب با جامعه گرفته شود و کارایی اقدامات و تصمیم هایشان نیز بالا رود.

در مورد ایران هم این سخنان صادق است. جامعه ایرانی جامعه ای بسیار کهن است و آثار باستانی فراوانی را از تمدن های گذشته به یادگار دارد؛ عناصر فرهنگی پایدار و کهنی در این سرزمین وجود دارد که تجلیات و مظاهر تمدن عظیم اسلامی- ایرانی است. این عناصر سینه به سینه و نسل به نسل منتقل شده و هنوز هم در جامعه ایرانی و ادبیات بسیار غنی آن رایج است. همچنین موقعیت خاص جغرافیایی، ظرفیت ها و منابع مادی و انسانی و ... همگی حوزه هایی هستند که مطالعه عمیقی را می طلبد و جامعه ی ایرانی برای ایفای نقش در جهان امروز و حرکت در مسیر توسعه و تعالی باید شناخت همه جانبه ای در این زمینه ها کسب کند.

در همین راستا، قشر دانشجوی به عنوان قشر تحصیل کرده و اثر گذار و مدیر آینده، مسئولیتی مضاعف در این خصوص دارد و باید شناخت بیشتر، عمیق تر و وسیع تری درباره خصوصیات و سرمایه های فرهنگی و تمدنی کشور خود داشته باشد.

به منظور ارتقای سطح آگاهی دانشجویان در خصوص کشورشان، کارهای متعددی در سطوح مختلف می توان انجام داد و مسئولین بخش های مختلف دانشگاه به تناسب جایگاه خود وظایف متفاوتی بر عهده دارند. با این حال اقداماتی هم در سطح عمومی دانشگاهها و برای کلیه دانشجویان باید انجام شود که علاوه بر آگاهی افزایی، به ایجاد دغدغه، علاقه و احساس نیاز به این مسأله در دانشجویان بینجامد، بطوری که پس از آن دانشجو خود قدم های بعدی را بردارد.

معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در زمینه هویت بخشی به دانشجویان و ارتقاء آگاهی این قشر در رابطه با فرهنگ و تمدن ایران اسلامی برنامه ها و اقدامات متعددی صورت داده است. یکی از اقدامات مؤثر برای نیل به این هدف این بوده است که برخی دانستنی های اساسی در حوزه های مختلف ایران شناسی به صورت کتاب چاپ و در اختیار دانشجویان قرار گیرد. خصوصياتی که این کتاب ها دارند، عبارتند از:

الف- موضوعات مختلف را در بر می گیرند. تنوع و گستردگی این موضوعات به میزانی است که جنبه های مختلف فرهنگی، تمدنی و هویتی جامعه ایران در گذشته و حال را پوشش می دهد.

ب- در هر موضوع اطلاعات اساسی و مهم را دارند و این اطلاعات به شیوه ای ارائه شده اند که پاسخ گوی چالش های هویتی قشر دانشجو است.

ج- مسیر کسب اطلاعات و آگاهی های بیشتر را به دانشجویان نشان می دهند.

د- اهدافی که در سایه اطلاعات می توان به آنها دست یافت، نشان می دهند و موجد انگیزه می باشند.

ه- اطلاعات و آگاهی هایی را در خود دارند که باعث ایجاد و تقویت احساس هویت ایرانی و افتخار نسبت به ایران می شوند.

و- ظرفیت های کشور را نشان می دهند.

ز- با زبان و قلمی شیوا و مناسب قشر دانشجو بیان شده اند.

ح- مستند به منابع معتبر بوده و همچنین منابع و راههای کسب اطلاعات بیشتر را در خود دارند.

انتشار این مجموعه کتاب ها در حوزه ایران شناسی و معرفی جنبه های مختلف فرهنگی و تمدنی ایران به دانشجویان با توجه به یکسری ضرورتها و الزامات صورت گرفته است که اهمیت این اقدام را تبیین می کنند. در همین راستا، ضرورت های تدوین و انتشار این مجموعه را می توان به شرح ذیل عنوان نمود:

۱- تحکیم هویت ملی دانشجویان، ایجاد حس مسئولیت و تعهد نسبت به کشورشان، تشخیص راه های درست خدمت به میهن و وظایف شان نسبت به آن و آگاهی نسبت به برخی اطلاعات و دانش های اساسی در مورد ایران.

۲- انقلابی که در عرصه ارتباطات، چه از نظر فناوری و چه از نظر محتوایی، اتفاق افتاده است و هر روز در حال گسترش است، قادر است هویت ملی کشورها را با بحران و چالش های جدی مواجه سازد. گسترش ارتباطات و پدیده جهانی شدن که احتمال از هم پاشیدن مرزهای فرهنگی و جذب و ادغام فرهنگ های ضعیف در درون فرهنگ های مسلط را در پی دارد، ضرورت آگاهی بخشی و تعمیق آگاهی نسبت به هویت ملی را دو چندان نموده است.

۳- یکی دیگر از دلایل ضرورت مسأله، تنوع و تکثر فرهنگی ایران و وجود خرده فرهنگ های متنوع در داخل کشور است. تبلور و تجلی این تنوع و تکثر در نظام دانشگاهی کشور می تواند خاستگاه بسیاری از فرصت ها و یا تهدیدات باشد. مسلماً یکی از طرق تبدیل تهدید به فرصت در این زمینه تقویت و تحکیم هویت ملی در دانشجویان از طریق آگاهی بخشی به ایشان نسبت به ابعاد و وجوه مختلف هویت ملی ایرانی می باشد.

۴- یکی دیگر از دلایل اهمیت شناخت و معرفی هویت ملی را باید در جایگاه این مقوله در فرایند توسعه ملی جستجو کرد. هویت ملی در فرایند توسعه اهمیت و جایگاه اساسی دارد. اکنون که جامعه ایران در حال تجربه فرایند توسعه است و مراحل انتقالی اش را طی می کند، بیش از هر زمانی در معرض چالش ها و بحران های مختلف از جمله بحران هویت قرار دارد. عبور سالم و بدون دغدغه از این مرحله نیازمند آماده سازی و آگاهی بخشی به نیروهای فکری و دانشگاهی جامعه نسبت به اهمیت تحکیم هویت ملی می باشد.

با توجه به ضرورت های فوق، مجموعه دانستنی های ایران جهت تأمین اهداف ذیل

تهیه شده است:

۱- تولید مجموعه ای در حوزه ی ایران شناسی که ابعاد مختلف دانستنی های ایران را در موضوعات مختلف معرفی و تبیین نماید.

۲- آگاهی بخشی و تعمیق آگاهی قشر دانشجو جهت کسب شناخت گسترده تر و عمیق تر پیرامون تمدن ایرانی- اسلامی در راستای تحکیم و تقویت هویت ملی دانشجویان.

۳- این مجموعه می تواند علاوه بر مخاطبان داخلی جهت ارتقای آگاهی و نیز تحکیم علاقه و علاقه دانشجویان خارج از کشور نسبت به سرزمین و کشورشان مورد بهره برداری قرار بگیرد.

در انتها شایسته است به حکم کرامت تقدیر و تشکر، از تمامی عزیزان و گرانمایگانی که در مراحل مختلف تألیف و تدوین، اجرا، ارزیابی، چاپ و انتشار این مجموعه معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری را یاری داده اند و بویژه از کارشناسان دفتر مطالعات فرهنگی و برنامه ریزی اجتماعی تقدیر و تشکر را ابراز و اظهار نمایم.

علی آدمی

مدیر کل دفتر مطالعات فرهنگی و برنامه ریزی اجتماعی